

MULTIMEDIYA VOSITALARNI DARS JARAYONIDA QO'LLASH

Ibrohimjonova Sarvinozxon Dilshodbek Qizi

Filologiya fakulteti talabasi

Aldashev Ilhomjon To'xtaboyevich

Axborot texnologiyalari kafedrasida o'qituvchisi

Аннотация

Ushbu maqolada hozirgi paytga kelib, u bir necha evolyutsion bosqichlarni bosib o'tdi, ulardan har birining almashinuvi asosan fan-texnika rivojlanishi, axborotni qayta ishlashning yangi texnik vositalari paydo bo'lishi bilan belgilanadi. Hozirgi jamiyatda axborotni qayta ishlash texnologiyalarining asosiy texnik vositasi bo'lib shaxsiy kompyuter xizmat qilyapti, u texnologik jarayonlar konsepsiyasini ko'rish va undan foydalanishga ham, sernatija axborot tizimiga ham muhim ta'sir ko'rsatadi. Shaxsiy kompyuterning axborot sohasiga tadbiiq etilishi va aloqaning telekommunikatsiya vositalarida qo'lla-nilishi axborot texnologiyalari rivojlanishida, buning natijasida "yangi", "kompyuterli", yoki "zamonaviy" sinonimlaridan birini qo'shish hisobiga nomining o'zgarishida yangi bosqichni belgilab berdi.[1]

Kalit so'zlar: *media, mediata'lim, pedagogika, mediapedagogika, video, audio, veb-sayt, texnik vosita, aloqa vositalari, masofaviy ta'lim.*

КИРИШ

Bugungi kunga kelib multimedia vositalarining ta'limda qo'llashning keng imkoniyatlarga egaligi o'z tasdig'ini topib ulgurdi. Mediata'lim inglizcha media "edustation" so'zidan bo'lib, lotincha media – omil deganidir. Mediata'lim o'quvchilarga ta'lim berish jarayonida yangicha usullardan foydalanishni talab etadi. Mediapedagogika – yangi pedagogik texnologiyadir, u ommaviy axborot vositalari yordamida o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, tarbiyalashga imkon beradi. Mediapedagogika resurslariga internetdagi ma'lumotlar, televideniya, radioeshittirishlar, kino, video, audio materiallar kiradi. Mediata'limning bosh maqsadi – asosiy qonunlarni tushunishga yordam beradi, oddiy yo'nalishlardagi mediaaxborot tilini o'rganish, o'quvchining badiiy o'sishi, rivojlanishiga hissa qo'shish, mediamatnlarni qabul qilish, o'rganish va malakali tahlil etish ko'nikmasini shakllantirishdan iborat. Axborot sohasidagi globallashuv yangicha dunyoqarash shakllanishiga zamin yaratmoqda.[2] Zamonaviy bilimlar takomillashgan sari axborotlardan to'g'ri va samarali foydalanish muammosi paydo bo'lmoqda. Hozirgi kunda axborotlarning mazmunini ham, ularni ommaviy axborot tarmoqlari orqali tarqatish usullari va yo'llarini ham nazorat qilishning deyarli imkoni qolmayapti. Demak, bu masalada qandaydir chalkashliklarga, xatoliklarga yo'l qo'ymaslik uchun

mukammal tizim zarur bo'radi. Bu tizim – o'sha axborot tarqatuvchi hamda uning iste'molchisi qay darajada bilimli, saviyasi yuksak va ularning bir-birlarini to'g'ri anglashi bilan bog'liq bo'radi. Endilikda ayrim mutaxassislar o'quvchi ongida axborotni to'g'ri shakllantirish, ta'bir joiz bo'lsa, uni tizimli ravishda tartibga solish yo'llarini izlamoqdalar. Dunyodagi rivojlangan mamlakatlar ta'lim amaliyotida bu sohadagi izlanishlar o'tgan asrning 70-yillarida boshlangan. Bu pedagogika fanida o'ziga xos yo'nalish – mediata'lim paydo bo'lishiga zamin yaratgan.[3]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Mediata'lim o'quvchilarga ta'lim berish jarayonida yangicha usullardan foydalanishni talab etadi. Mediapedagogika – yangi pedagogik texnologiya hisoblanadi, u ommaviy axborot vositalari yordamida ijodiy fikrlashga, tarbiyalashga imkon beradi. Mediapedagogika resurslariga internetdagi ma'lumotlar, televideniya, radioeshittirishlar, kino, video, audio materiallari kiradi. Davrimiz taraqqiyotiga hamohang ravishda ilm xazinasi yanada boyib, yoshlarning intellektual salohiyati ortib bormoqda. Axborotlashtirish jarayonida chinakam axborot jamiyati vujudga kelganini izohlashga hojat qolmagan. Shunga yarasha mediatexnologiyalar soni o'sib bormoqda. Bunda tasvir, ovoz va matn tom ma'noda uyg'unlashib, audiovizual madaniyati o'ziga xos ravishda takomillashib bormoqda. Endi undan ta'lim sohasida ham keng foydalanish davr taqozosiga aylandi.[4] Ko'pchilik talabalar gohida noan'anaviy usulda o'tiladigan darslarni qiziqish bilan tinglaydilar. Axborot texnologiyalari yordamida o'tiladigan darslar jarayonida ana shunday usullardan foydalanishga imkon yaraladi. Bu ta'lim tizimini ham yanada takomillashtirishga xizmat qiladi. Ya'ni, globallashtirish davri hamda unga monand axborotlashgan jamiyatda yosh avlodni to'g'ri tarbiyalash, hayotga tayyorlash, turli axborotlarni qabul qilish, yaxshi va yomonni, oq bilan qorani farqlay olishga o'rganishdir. Mutaxassislar fikricha, ta'lim axborotlashtirishi davlat ta'lim dasturini hayotga tatbiq etishning asosiy vositasi deb e'tirof etish mumkin.[5]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

So'nggi yillarda mamlakatimizda ham mediata'limga alohida e'tibor qaratilmoqda. Butun jahonda globallashtirish jarayonlari jadal tus olgan bugungi kunda zamonaviy kommunikatsiya texnologiyalari mamlakatimizda ta'lim sohasini yanada takomillashtirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi kunda mamlakatimizdagi deyarli barcha ta'lim muassasalari kompyuterlar bilan ta'minlanmoqda. Bu texnologiya har soniyada millionlab vazifalarni bajarar ekan. Bular orasida mediata'lim uchun xizmat qiladigan dasturlar ham talaygina.[6] Demak, undan ta'lim sohasini yanada takomillashtirishda ham samarali foydalanish davr talabidir. Media bilan bog'liq atamalarni shartli ravishda 6 ta yo'nalishga ajratib o'rganish mumkin: televidenie, kino, radio, reklama, internet va yangi media, matbuot.

Texnik vosita, texnologiyalar:

- O'rgatuvchi;
- Sinovchi;
- Aloqa vositalari.

So'nggi yillarda yurtimizda xam masofaviy ta'lim jarayoni jadallashdi. Masofaviy o'qitish texnologiyasi - o'zaro ma'lum bir masofada Internet texnologiya yoki boshqa interaktiv usullar va barcha o'quv jarayonlari komponentlari – maqsad, mazmun, metod, tashkiliy shakllar va o'qitish usullariga asoslangan talaba va o'qituvchi o'rtasidagi munosabat.[7]

XULOSA

Bizning fikrimizcha, multimediyaning eng ilg'or imkoniyatlari ularning ta'lim jarayonida interfaol ko'p kanalli bilim vositasi sifatida foydalanishidir. Maktab o'quvchilarini o'qitish tizimidagi tadqiqot, loyihaviy yondashuv, o'zlarining multimedia, gipermedia loyihalarini ishlab chiqish, umumiy madaniy va fan ta'limi fanlarining barcha bloklarida o'quv maqsadlarida multimediyadan doimiy foydalanish an'anaviy ta'limni o'zgartirishga imkon beradi. rivojlanayotgan va ijodiy jarayonga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Adilova S. Multimedia va ularni ta'lim jarayonida qo'llash // Pedagogik ta'lim-T.: TDPU, 2001.
2. Aripov M. Informatika va axborot texnologiyasi asoslari. - T.:Universitet, 2001
3. Begmatova N.X. , Aripov M. Multimediya texnologiyasidan foydalanish 2012.
4. Ibragimov X. THE PEOPLE IN THE POETIC RISE OF TORA SOLOMON'S WORK THE PLACE OF PROVERBS //Архив Научных Публикаций JSPI. – 2020.
5. Ibragimov, X. (2022). Dars mashgulotlarining samaradorligini oshirishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish. Zamonaviy Innovatsion Tadqiqotlarning Dolzarb Muammolari Va Rivojlanish Tendensiyalari: Yechimlar Va Istiqbollar, 1(1), 551–554. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5258>
6. Hamdamovich I. K. TURA SULAYMON'S SKILLS OF USING ANTONYMS //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES (2767-3758). – 2022. – Т. 3. – №. 03. – С. 71-75.
7. Ibragimov X. Tura Sulaymon ijodining poetik yuksalishi //Архив Научных Публикаций JSPI. – 2020.
8. Sun'iy idrokning kelajakka ta'siri: uning insoniyat hayotidagi ahamiyati Z Sidiqova, I Aldashev - Научный Фокус, 2023
9. Akt rivojlangan davrda ta'lim boshqaruvida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish usullari A Ilhomjon - Научный Фокус, 2023

10. Turli sohalarda axborot texnologiyalarining tutgan roli S.Madinabonu, A.Ilxomjon – Научный Фокус, 2023
11. Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalarni o‘rni M To‘rayev, ST Aldasheva, IT Aldashev - Results of National Scientific Research International ..., 2023
12. The importance of primary school teachers to use act in their activities T Tojiyev, I Aldashev -2022
13. Ta’lim jarayonida kompyuter o‘yin texnologiyalarining o‘rni*ITX Aldashev - ... : Innovative, educational, natural and social sciences, 2022
14. Shermatova, X.M. & Komilova, Z.X. (2022). Axborot kommunikatsion texnologiyalar va ta’lim jarayonlarini modellashtirish. 228 b.163
15. Yuldasheva, G., & Yo‘ldosheva, M.(2023). Yangi innovatsion texnologiyalarning pedagogic jarayondagi roli. Talqin va tadqiqotlar, 1(6).